

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore ("Službeni list CG", br. 40/10, 46/10, 6/13 i 70/17) i člana 125 stav 9 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 28. decembra 2020. godine, donio je

O D L U K U

O PLANOVIMA OPORAVKA KREDITNIH INSTITUCIJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom bliže se utvrđuje način i obim primjene zahtjeva koji se odnose na izradu planova oporavka kreditnih institucija, kao i sadržaj, način i rokovi za dostavljanje tih planova i izmjena sadržine planova oporavka nakon procjene planova oporavka koju vrši Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka).

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **opcije oporavka** su aktivnosti, sporazumi, mjere ili strategije kreditne institucije ili grupe obuhvaćene planom oporavka koje su predviđene za ponovno uspostavljanje finansijske stabilnosti u situacijama ozbiljnog finansijskog poremećaja;
- 2) **situacije ozbiljnog finansijskog poremećaja** su situacije u kojima je ugrožena funkcija finansijskog posredovanja kreditne institucije do tačke njenog opstanka na tržištu, odnosno daljeg nesmetanog pružanja usluga za koje ima dozvolu, odnosno odobrenje, a može biti uzrokovana eksternim ili internim događajima;
- 3) **bitna promjena** je svaka promjena kojom bi se moglo uticati na sposobnost kreditne institucije da sprovede plan oporavka ili jednu ili više mogućnosti sadržanih u planu;
- 4) **ključne funkcije** su aktivnosti, usluge ili djelatnosti čije bi obustavljanje u jednoj ili više država vjerovatno dovelo do prekida usluga bitnih za realnu ekonomiju ili do poremećaja finansijske stabilnosti zbog veličine, tržišnog udjela, vanjske i unutrašnje međusobne povezanosti, složenosti ili prekograničnih aktivnosti institucije ili grupe s posebnim osvrtom na zamjenljivost tih aktivnosti, usluga ili djelatnosti;

- 5) **osnovne linije poslovanja** su poslovanje i pripadajuće usluge koje predstavljaju bitne izvore prihoda, dobiti ili vrijednosti franšize institucije ili grupe čiji sastavni dio je institucija;
- 6) **značajna prepreka** je svaki faktor koji može negativno da utiče na blagovremeno izvršenje opcije oporavka, a naročito pravni, operativni, poslovni, finansijski i reputacioni rizik, kao i svaki drugi rizik koji može da rezultira smanjenjem kreditnog rejtinga kreditne institucije;
- 7) **signali ranog upozorenja** (*eng. early warning signals*) su određene referentne vrijednosti (*eng. benchmarks*) koje su dio internog postupka upravljanja rizicima kreditne institucije ili grupe kreditnih institucija i koje se primjenjuju za nadziranje njenog finansijskog stanja;
- 8) **indikator plana oporavka** su kvalitativni ili kvantitativni pokazatelji utvrđeni od strane kreditne institucije sa ciljem identifikacije tačaka na kojima se mogu preduzeti odgovarajući postupci navedeni u planu oporavka, odnosno koji ako dostignu određeni nivo upućuju na to da odgovarajuće opcije oporavka mogu biti preduzete radi očuvanja ili ponovnog uspostavljanja održivog poslovanja i zadovoljavajućeg finansijskog položaja kreditne institucije;
- 9) **obrnuto testiranje otpornosti na stres** (*engl. reverse stress-testing*) je vrsta testiranja otpornosti na stres koje polazi od mogućeg rezultata skorašnjeg neispunjavanja obaveza (*engl. near-default*) i identifikuje okolnosti u kojima bi se to moglo dogoditi;
- 10) **značajna kreditna institucija** je kreditna institucija čiji prosječni iznos aktive na kraju prethodne tri poslovne godine iskazane u revidiranim finansijskim izvještajima prelazi iznos od 250.000 EUR;
- 11) **značajna filijala ili drugi subjekt** je filijala kreditne institucije odnosno drugi subjekt koji:
 - značajno doprinosi dobiti kreditne institucije ili subjektima koji su obuhvaćeni planom oporavka, ili ima značajan udio u njihovoj imovini, obavezama i kapitalu,
 - obavlja ključne privredne aktivnosti,
 - izvršava značajnu operativnu funkciju, funkciju upravljanja rizicima ili upravljačku funkciju,
 - snosi velike rizike koji bi u najlošijem scenariju mogli da ugroze održivost kreditne institucije ili grupe,
 - se nije mogao prodati ili likvidirati jer bi to dovelo do velikog rizika za kreditnu instituciju ili grupu, ili
 - važni su za finansijsku stabilnost u barem jednoj državi u kojoj imaju sjedište ili u kojoj posluju.

II. STRUKTURA PLANA OPORAVKA

Djelovi plana oporavka

Član 3

- (1) Plan oporavka kreditne institucije treba da sadrži najmanje sljedeće djelove:
- 1) kratak pregled (u daljem tekstu: rezime) ključnih elemenata plana i rezime ukupnog kapaciteta kreditne institucije za oporavak, sa sadržajem utvrđenim u članu 4 ove odluke;
 - 2) informacije o upravljanju sa sadržajem utvrđenim u članu 5 ove odluke;
 - 3) stratešku analizu, u skladu sa članom 15 ove odluke;
 - 4) plan komunikacije i objavljivanja, u skladu sa članom 19 ove odluke;
 - 5) analizu pripremljenih mjera sadržanih u planu oporavka, u skladu sa članom 20 ove odluke.
- (2) Djelovi plana oporavka iz stava 1 ovog člana su odvojene, posebno označene i opisane cjeline plana.

Rezime ključnih elemenata plana

Član 4

Rezime ključnih elemenata plana oporavka iz člana 3 tačka 1 ove odluke treba da sadrži kratak pregled:

- 1) informacija o upravljanju, uključujući odabrane pokazatelje plana oporavka i utvrđene nivoe za razmatranje preduzimanja mjera iz plana oporavka;
- 2) strateške analize, uključujući pregled mogućnosti oporavka, identifikovane ključne funkcije i glavne linije poslovanja, uz navođenje scenarija sa mogućim preprekama i opcijama koje su adekvatne za oporavak u tim scenarijima;
- 3) svih bitnih promjena u kreditnoj instituciji, grupi kreditnih institucija ili planu oporavka, koje su nastupile nakon dostavljanja posljednjeg plana oporavka Centralnoj banci;
- 4) plana komunikacije i objavljivanja, uz opis na koji način kreditna institucija ima namjeru da rješava moguće negativne reakcije tržišta; i
- 5) pripremljenih mjera utvrđenih u planu oporavka.

Informacije o upravljanju

Član 5

Dio plana oporavka koji se odnosi na informacije o upravljanju sadrži detaljno objašnjenje kako je plan oporavka uključen u sistem korporativnog upravljanja i sistem upravljanja rizicima kreditne institucije, politike i procedure kojima se utvrđuje način izrade, ažuriranja i odobravanja plana oporavka i identifikovanje lica koja su u kreditnoj instituciji odgovorna za pripremu i sprovođenje plana oporavka, a naročito opis:

- 1) načina izrade i ažuriranja plana oporavka, a najmanje:
 - ulogu i funkcije lica odgovornih za pripremu, sprovođenje i ažuriranje pojedinih djelova plana oporavka i plana u cjelini,

- postupke u situacijama kada je potrebno izmijeniti plan oporavka zbog bitnih promjena koje utiču na kreditnu instituciju, grupu kojoj kreditna institucija pripada ili okruženje u kojem obavlja poslovanje,
 - način uključivanja plana oporavka u korporativno upravljanje i u cjelokupni sistem upravljanja rizicima kreditne institucije ili grupe kojoj pripada, naročito u odnosu na njen rizični profil, i povezanost plana oporavka sa testiranjem otpornosti na stres u postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP),
 - preduzete mjere i zaključene sporazume na nivou grupe kojima se obezbjeđuje koordinacija i konzistentnost mjera oporavka grupe u cjelini i svakog zavisnog društva, ako se plan oporavka izrađuje za grupu kreditnih institucija;
- 2) politika i procedura kojima se uređuje odobrenje plana oporavka, uključujući informaciju o tome da li je plan oporavka ocijenio interni revizor, eksterni revizor, odnosno odbor za rizike i potvrdu da je plan oporavka odobrilo upravljačko tijelo koje je odgovorno za donošenje plana;
 - 3) uslova i postupaka kojima se obezbjeđuje blagovremeno sprovođenje opcija oporavka, a najmanje:
 - detaljan opis indikatora iz člana 6 ove odluke,
 - opis postupka za donošenje odluke o sprovođenju određene opcije oporavka u situaciji ozbiljnog finansijskog poremećaja, kada pojedini indikatori dostignu definisanu vrijednost za preduzimanje mjera iz plana oporavka (uključujući ulogu i funkciju lica koja su uključena u taj postupak, opis njihovih odgovornosti, postupke koje je potrebno primijeniti i vrijeme i način obavještanja Centralne banke da su pokazatelji dostigli utvrđene vrijednosti);
 - 4) usklađenosti plana oporavka sa okvirom za upravljanje rizicima u kreditnoj instituciji ili grupi, uključujući opis signala ranog upozorenja, koji se koriste za upravljanje rizicima u redovnom poslovanju i preduzimanje odgovarajućih aktivnosti u dijelu upravljanja rizicima, ako njihove vrijednosti mogu biti relevantne za obavještanje rukovodstva da bi indikatori plana oporavka mogli biti dostignuti;
 - 5) sistema internog informisanja i izvještavanja, uključujući dostupnost svih informacija potrebnih za pouzdano i blagovremeno donošenje odluka o primjeni opcije oporavka u situaciji ozbiljnog finansijskog poremećaja.

Indikatori plana oporavka

Član 6

(1) Kreditna institucija je dužna da planom oporavka utvrdi obavezne kategorije indikatora kojima se određuju potencijalne ranjivosti, slabosti ili ugroženosti različitih područja poslovanja, a najmanje:

- 1) indikatore kapitala;
- 2) indikatore likvidnosti;
- 3) indikatore profitabilnosti; i
- 4) indikatore kvaliteta aktive i rizični profil.

(2) Kategorije indikatora iz stava 1 ovog člana su obavezne i mogu se sastojati od niza specifičnih indikatora iz spiska indikatora navedenih u Tabeli 2 iz Priloga 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(3) Kreditna institucija treba da u plan oporavka, pored kategorija indikatora iz stava 1 ovog člana, uključi i tržišne indikatore (npr. promjena kursa, cijena akcija, smanjivanje kreditnog rejtinga ili kamata) i makroekonomske indikatore (npr. promjene bruto društvenog proizvoda ili kreditnog rejtinga države), osim ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno, obrazloži zbog čega ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja te kreditne institucije.

(4) Kreditna institucija je dužna da u plan oporavka uključi najmanje po jedan indikator iz svake obavezne kategorije navedene u stavu 1 ovog člana, i razmotri uključivanje i drugih specifičnih dodatnih indikatora datih u Tabeli 3 iz Priloga 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(5) Kreditna institucija mora prilikom utvrđivanja indikatora voditi računa da priroda i broj indikatora odgovara njenoj veličini, složenosti poslova, rizičnom profilu i sistemu indikatora koje koristi u procesu redovnog upravljanja rizicima.

(6) Indikatori plana oporavka koje kreditna institucija uključi u plan oporavka moraju biti kvantitativni i kvalitativni i jednostavni za praćenje, a propisani nivo svakog pojedinačnog indikatora mora biti viši od minimalno propisanog nivoa i dovoljno visok da može da obezbijedi razmatranje mjera iz plana oporavka prije povrede propisa kojima se uređuju ovi indikatori, odnosno mora biti utvrđen tako da kreditnoj instituciji omogući blagovremeno preduzimanje mjera oporavka.

(7) Indikatori plana oporavka kreditne institucije iz st. 1 i 3 ovog člana odnose se na finansijski položaj kreditne institucije, ako se radi o planu oporavka na pojedinačnoj osnovi, odnosno na finansijski položaj grupe kreditnih institucija, ako se radi o planu oporavka za grupu.

(8) Indikatori plana oporavka moraju biti usklađeni sa indikatorima koje kreditna institucija ili grupa koristi u upravljanju rizicima.

Indikatori kapitala

Član 7

(1) Kreditna institucija mora prilikom izbora indikatora kapitala uzeti u obzir indikatore koji će na blagovremen način ukazati na značajno postojeće ili moguće umanjevanje kapitala i na povećanje finansijskog leveridža.

(2) Kreditna institucija je dužna da indikatore iz stava 1 ovog člana uključi u proces interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) i postojeći sistem upravljanja rizicima.

(3) Nivo indikatora kapitala mora biti definisan u skladu sa rizičnim profilom kreditne institucije i vremenom potrebnim za aktiviranje opcija oporavka, uzimajući u obzir mogućnost oporavka tom opcijom i koliko se brzo kapitalna pozicija može promijeniti u zavisnosti od specifičnosti kreditne institucije.

(4) Prilikom utvrđivanja nivoa indikatora kapitala iz stava 3 ovog člana kreditna institucija mora da obezbijedi dovoljnu udaljenost od tačke neispunjavanja propisanih kapitalnih zahtjeva, uključujući minimum zahtjeva koji su propisani članom 134 Zakona o kreditnim institucijama (u daljem tekstu: Zakon), ne uzimajući pritom u obzir propisane zahtjeve za održavanje bafera kapitala.

Indikatori likvidnosti

Član 8

- (1) Kreditna institucija je dužna da u okvir indikatora likvidnosti uključi najmanje:
- 1) minimalni koeficijent likvidnosti do 30 dana u EUR i ostalim konvertibilnim valutama ukupno;
 - 2) minimalni koeficijent likvidnosti do 7 dana u EUR i ostalim konvertibilnim valutama ukupno;
 - 3) koeficijent likvidnosne pokrivenosti – u svim valutama ukupno;
 - 4) koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja;
 - 5) zahtjeve za likvidnom pokrivenošću i stabilnim izvorima finansiranja iz člana 114 Zakona; i
 - 6) trošak finansiranja na međubankarskom tržištu.
- (2) Kreditna institucija je dužna da blagovremeno preduzima potrebne operativne mjere kojima se obezbjeđuje da se planovi oporavka likvidnosti mogu odmah sprovesti, a takve operativne mjere minimalno obuhvataju držanje kolaterala koji je odmah raspoloživ za obezbjeđenje kreditne podrške od strane Centralne banke, uključujući po potrebi i držanje kolaterala u valuti druge države prema kojoj kreditna institucija ima izloženost, ili držanje kolaterala u valuti druge države prema čijoj je valuti izložena.
- (3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da isključi neki od indikatora likvidnosti iz tog stava, ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno obrazloži zašto ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na njenu pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja.
- (4) Indikatori likvidnosti kreditne institucije odnose se na kratkoročnu i dugoročnu likvidnost, kao i na potrebu za finansiranjem kreditne institucije i zavisnost kreditne institucije od tržišta novca i depozita stanovništva, i po potrebi razdvajanje likvidnosti po različitim valutama, ako je relevantno.
- (5) Kreditna institucija treba da integriše indikatore likvidnosti u proces interne procjene adekvatnosti likvidnosti i postojeći sistem upravljanja rizicima, odnosno da ih definiše u svojim strategijama, politikama i procedurama.

Indikatori profitabilnosti

Član 9

(1) Okvirom indikatora profitabilnosti iz člana 6 stav 1 alineja 3 ove odluke moraju biti obuhvaćeni svi pokazatelji u vezi sa prihodom kreditne institucije, a naročito profitabilnost imovine (ROA), profitabilnost kapitala (ROE) i značajni gubici po osnovu operativnog rizika.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da izostavi neki od indikatora profitabilnosti iz tog stava, ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno obrazloži zašto ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na njenu pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja.

(3) Indikatori profitabilnosti koji se odnose na operativni rizik mogu imati značajan uticaj u pogledu dobiti i gubitaka, uključujući spoljašnje i interne prevare kao i ostale slične događaje.

Indikatori kvaliteta aktive

Član 10

(1) Pri utvrđivanju okvira indikatora kvaliteta aktive kreditna institucija je dužna da kao minimum uključi stopu rasta loših plasmana u ukupnim plasmanima i pokrivenost tih plasmana ispravkama vrijednosti.

(2) Kreditna institucija je dužna da vodi računa da indikatori iz stava 1 ovog člana ukazuju i na kvalitet vanbilansnih izloženosti kreditne institucije i uticaj loših plasmana na ukupni kvalitet aktive.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana kreditna institucija može da izostavi neki od indikatora likvidnosti iz tog stava, ako u planu oporavka na zadovoljavajući način, precizno i detaljno obrazloži zašto ti indikatori nijesu adekvatni u odnosu na njenu pravnu strukturu, rizični profil, veličinu i složenost poslovanja.

Tržišni indikatori

Član 11

Kreditna institucija utvrđuje okvir kvalitativnih i kvantitativnih tržišnih indikatora na osnovu sljedećih indikatora:

- 1) indikatori u odnosu na vlasnički kapital, koji pokazuju razlike u cijeni akcija privrednih društava na berzi, a na osnovu kojih se utvrđuje razlika između knjigovodstvene i tržišne vrijednosti vlasničkog kapitala;
- 2) indikatori na osnovu duga kojima se identifikuju očekivanja pružalaca usluga finansiranja preko tržišta novca, kao što su kreditna marža i indikatori na osnovu neispunjavanja obaveza iz ugovora o razmjeni;
- 3) indikatori u vezi sa portfoliom koji utvrđuju očekivanja u odnosu na imovinu svake kreditne institucije (nepokretnosti); i

- 4) indikatori kojima se identifikuje smanjenje kreditnog rejtinga (dugoročnog ili kratkoročnog) koje može dovesti do brzih promjena u očekivanjima subjekata na tržištu u vezi sa finansijskim položajem kreditne institucije.

Makroekonomski indikatori

Član 12

(1) Kreditna institucija utvrđuje makroekonomske indikatore na mjerenjima koja utiču na rad kreditne institucije u određenim geografskim područjima ili poslovnim sektorima koji su od značaja za kreditnu instituciju.

(2) Makroekonomski indikatori iz stava 1 ovog člana uključuju:

- 1) geografske makroekonomske indikatore, koji se odnose na geografska područja u kojima kreditna institucija posluje, uzimajući u obzir i rizike koji proizilaze iz potencijalnih pravnih prepreka; i
- 2) sektorske makroekonomske indikatore koji se odnose na ključne linije poslovanja kojima je kreditna institucija izložena.

Okvir indikatora plana oporavka

Član 13

(1) Planom oporavka kreditna institucija mora da uspostavi okvir indikatora plana oporavka, sa preciznom i jasnom definicijom svakog izabranog indikatora.

(2) Plan oporavka kreditne institucije treba da sadrži i obrazloženje izbora pojedinog indikatora i njegovog nivoa na osnovu kojeg se preduzimaju mjere iz plana oporavka a ako je obračun određenog indikatora posebno propisan, kreditna institucija je dužna da u planu oporavka obrazloži svako odstupanje od propisanog načina obračuna odabranog indikatora.

(3) Nivo svakog indikatora pojedinačno mora biti uspostavljen tako da obezbjeđuje blagovremeno preduzimanje mjera iz plana oporavka, pri čemu se u analizi mora voditi računa o snazi i brzini dostizanja uspostavljenog nivoa.

(4) Indikatori i njihovi nivoi utvrđeni u planu oporavka kreditne institucije, moraju biti:

- 1) prilagođeni poslovnom modelu, strategiji i rizičnom profilu kreditne institucije, što ima za cilj utvrđivanje ključnih slabosti za koje je najvjerovatnije da će uticati na finansijsku situaciju kreditne institucije i dovesti do toga da kreditna institucija odluči da li će aktivirati plan oporavka;
- 2) srazmjerni veličini i složenosti poslovanja koje kreditna institucija obavlja, odnosno broj indikatora treba da bude dovoljan da upozori na pogoršane uslove u različitim područjima poslovanja;
- 3) takvi da mogu da upozore na situacije ozbiljnog finansijskog poremećaja, odnosno definišu trenutak kada kreditna institucija mora da odluči da li će preduzeti mjere iz plana oporavka ili će se uzdržati od njihovog preduzimanja;

- 4) konzistentni u odnosu na postojeći okvir upravljanja rizicima i indikatore u planu kapitala, likvidnosti i kontinuitetu poslovanja;
- 5) integrisani u sisteme upravljanja kreditnom institucijom i u postupke internog obavještanja i odlučivanja; i
- 6) takvi da uključuju i anticipativne indikatore (*eng. forward looking indicators*).

(5) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje, a po potrebi i češće, preispita efikasnost izabranih indikatora i izabranog nivoa njihovih vrijednosti.

Praćenje indikatora u planu oporavka

Član 14

(1) Kreditna institucija je dužna da uspostavi adekvatan sistem redovnog praćenja izabranih indikatora i donese interni akt koji sadrži dinamiku i način praćenja, kao i postupak izvještavanja o indikatorima.

(2) U smislu stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da razmotri korišćenje progresivnih nivoa („pristup semafora“) sa ciljem informisanja upravnog odbora o mogućnosti da indikatori dostignu određeni nivo.

(3) Ako kreditna institucija, redovnim praćenjem, utvrdi da su izabrani indikatori dostigli nivo određen za preduzimanje mjera iz plana oporavka, upravni odbor kreditne institucije je dužan da najkasnije u roku pet radnih dana donese odluku o preduzimanju ili uzdržavanju od preduzimanja mjera iz plana oporavka i da o toj odluci bez odlaganja obavijesti Centralnu banku.

(4) Ako upravni odbor kreditne institucije donese odluku iz stava 3 ovog člana o uzdržavanju od preduzimanja mjera iz plana oporavka, kreditna institucija je dužna da u obavještenju Centralnoj banci detaljno obrazloži takvu odluku.

(5) Upravni odbor kreditne institucije može da donese odluku o preduzimanju opcija predviđenih planom oporavka i ako utvrđeni indikatori nijesu dostigli nivo određen za preduzimanje mjera.

(6) Kreditna institucija je dužna da bez odlaganja obavijesti Centralnu banku o donošenju odluke iz stava 5 ovog člana.

Strateška analiza

Član 15

(1) Kreditna institucija je dužna da u strateškoj analizi utvrdi ključne funkcije i linije poslovanja i da odredi postupke neophodne za održavanje njihovog funkcionisanja u situacijama ozbiljnog finansijskog poremećaja.

(2) Kreditna institucija utvrđuje ključne funkcije i linije poslovanja na odgovarajućem nivou granularnosti (npr: depoziti stanovništva, krediti stanovništvu, depoziti pravnih lica i slično).

(3) Prilikom utvrđivanja ključnih funkcija, kreditna institucija je dužna da izvrši analizu:

- 1) uticaja prestanka pružanja te usluge na treća lica i finansijski sistem u cjelini;
- 2) koncentracije tržišta u odnosu na prestanak pružanja te usluge; i
- 3) mogućnosti da pružanje predmetne usluge preuzme drugi pružalac usluga u uporedivom obimu i kvalitetu, uz prihvatljivi trošak za klijenta i u odgovarajućem roku.

(4) Strateška analiza kreditne institucije u planu oporavka mora da sadrži:

- 1) informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe na koje se plan oporavka odnosi, sa sadržajem utvrđenim članom 16 ove odluke; i
- 2) opcije oporavka, sa sadržajem utvrđenim u članu 17 ove odluke.

Informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe

Član 16

(1) Informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe na koje se plan oporavka odnosi ove odluke treba da obuhvate:

- 1) opšte informacije o kreditnoj instituciji i članovima grupe obuhvaćenih planom oporavka, uključujući i:
 - opis njihove opšte poslovne strategije i strategije upravljanja rizicima,
 - poslovni model i poslovni plan, uključujući listu država u kojima posluju, posredstvom značajnih filijala ili drugih pravnih subjekata,
 - značajne poslovne linije i ključne funkcije,
 - opis postupaka i metoda za utvrđivanja značajnih poslovnih linija i ključnih funkcija;
- 2) raspored značajnih poslovnih linija i ključnih funkcija na značajne filijale i druga pravna lica u grupi;
- 3) detaljan opis pravne i finansijske strukture kreditne institucije ili članova grupe, uključujući opis povezanosti svih pravnih lica u okviru grupe na koje se plan oporavka odnosi, a naročito opis:
 - svih postojećih značajnih izloženosti, odnos finansiranja i tokova kapitala u okviru kreditne institucije ili grupe, garancija koje postoje u okviru grupe ili garancija za koje se očekuje da će biti zaključene u okviru grupe kada mjera oporavka bude potrebna,
 - pravne povezanosti u okviru grupe, koja obuhvata sve pravno obavezujuće sporazume odnosno ugovore u okviru grupe, uključujući postojanje ugovora o potpunom upravljanju poslovima društva (eng. *domination agreement*) ili ugovora o prenosu dobiti i gubitka,
 - operativne povezanosti u okviru grupe koja se odnosi na centralizovanje funkcija u jednom pravnom licu ili filijali i koje su značajne za poslovanje ostalih pravnih subjekata, filijala ili grupe u cjelini, a naročito funkcije informacione tehnologije, trezora, funkcije kontrole rizika ili administrativnih funkcija, i

- svih postojećih sporazuma o finansijskoj podršci u okviru grupe, pri čemu treba da budu navedeni detalji tih sporazuma kao što su nazivi članova grupe potpisnika sporazuma, oblik i uslovi pod kojima se pruža finansijska podrška;
- 4) opis spoljnje međusobne povezanosti, uključujući kao minimum:
 - opis značajnih izloženosti i obaveza prema glavnim drugim ugovornim stranama,
 - opis značajnih finansijskih proizvoda i usluga koje kreditna institucija, ili član grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, pruža drugim učesnicima na finansijskom tržištu, i
 - opis glavnih usluga koje druge ugovorne strane pružaju kreditnoj instituciji ili članu grupe koji je obuhvaćen planom oporavka.

(2) Značajnim filijalama ili drugim pravnim subjektima iz stava 1 tačka 1 alineja 2 ovog člana smatraju se filijale kreditne institucije, odnosno drugi pravni subjekti koji:

- 1) značajno doprinose dobiti kreditne institucije ili subjektima koji su obuhvaćeni planom oporavka, ili imaju značajan udio u njihovoj imovini, obavezama i kapitalu;
- 2) obavljaju ključne privredne aktivnosti;
- 3) izvršavaju značajnu operativnu funkciju, funkciju upravljanja rizicima ili upravljačku funkciju;
- 4) snose značajne rizike koji bi u najlošijem scenariju mogli da ugroze održivost kreditne institucije ili grupe;
- 5) se nijesu mogli prodati ili likvidirati jer bi to vjerovatno dovelo do velikog rizika za kreditnu instituciju ili grupu; ili
- 6) su od značaja za finansijsku stabilnost države u kojoj imaju registrovano sjedište ili posluju.

Opcije oporavka

Član 17

(1) Plan oporavka treba da sadrži širok izbor opcija oporavka koje će predstavljati razuman odgovor kreditne institucije na scenarija u kojima može doći do ozbiljnog finansijskog poremećaja.

(2) Opcije oporavka moraju biti utvrđene tako da njihova primjena pomaže kreditnoj instituciji ili grupi za koju se plan izrađuje da očuva ili ponovo uspostavi održivost njihovog poslovanja i finansijskog položaja.

(3) Svaka opcija oporavka opisuje se tako da Centralna banka može da procijeni mogućnost njenog sprovođenja i efekte njene primjene.

(4) Opcije oporavka obuhvataju mjere koje su po svojoj prirodi vanredne, ali i mjere koje bi se mogle preduzimati u okviru redovnog poslovanja kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka.

(5) Opcija oporavka se ne smije isključiti samo zbog toga što bi njenom primjenom trebalo promijeniti postojeću prirodu poslovanja kreditne institucije,

(6) Plan oporavka uključuje i opcije koje bi kreditna institucija trebalo da preduzme u slučaju da je Centralna banka rješenjem utvrdila da su ispunjeni uslovi za ranu intervenciju iz člana 288 stav 1 tačka 1 Zakona, odnosno kreditna institucija je dužna da u planu oporavka jasno precizira koje će opcije razmatrati u fazi rane intervencije.

Sadržina opcija oporavka

Član 18

(1) Kreditna institucija je dužna da u dijelu plana kojim se utvrđuju opcije oporavka navede sve opcije oporavka sa njihovim opisom i analizom i da odredi na kom nivou izabranog indikatora je predviđeno njihovo preduzimanje.

(2) Opcije oporavka treba da sadrže, za svaku opciju pojedinačno, pregled aktivnosti, mjera, sporazuma ili strategija iz sljedećih oblasti:

- 1) aktivnosti u vezi sa kapitalom, potrebnih za očuvanje ili ponovno uspostavljanje održivosti poslovanja i finansijske situacije kreditne institucije ili članova grupe obuhvaćenih planom oporavka, a čiji je glavni cilj da se obezbijedi održivost ključnih funkcija i značajnih poslovnih linija;
- 2) aktivnosti iz oblasti likvidnosti, uključujući sporazume i mjere za pristup izvorima finansiranja u kriznim situacijama radi nastavka pružanja usluga i ispunjavanja obaveza po dospelju;
- 3) sporazuma i mjera za smanjenje finansijskog leveridža;
- 4) sporazuma i mjera za smanjenje izloženosti rizicima odnosno restrukturiranja poslovnih linija, uključujući, prema potrebi, analizu moguće značajne prodaje imovine, pravnih lica ili poslovnih linija;
- 5) sporazuma i mjera sa ciljem postizanja dobrovoljnog restrukturiranja obaveza, pod uslovom da to ne dovede do neizvršenja ugovorne obaveze, raskida ugovora, smanjenja vrijednosti imovine kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka i slično; i
- 6) drugih mjera i strategija kojima se obezbjeđuje i ponovo uspostavlja održivost redovnog poslovanja i stabilnost finansijskog položaja kreditne institucije ili članova koje su obuhvaćene planom oporavka.

(3) Aktivnosti iz stava 2 tačka 1 ovog člana uključuju i aktivnosti i mjere koje imaju za cilj očuvanje ili mogućnost obnavljanja regulatornog kapitala kreditne institucije ili regulatornog kapitala na konsolidovanom nivou grupe putem spoljne dokapitalizacije i upotrebe internih mjera za povećanje regulatornog kapitala koje imaju za cilj poboljšanje kapitala kreditne institucije ili grupe za koju se izrađuje plan oporavka,

(4) Aktivnosti iz stava 2 tačka 2 ovog člana moraju da sadrže eksterne mjere ili mjere reorganizacije dostupne likvidnosti u okviru grupe, dok izvori finansiranja u kriznim situacijama treba da obuhvate potencijalne izvore likvidnosti, procjenu raspoloživih instrumenata obezbjeđenja i procjenu mogućnosti prenosa likvidnosti u okviru grupe i između pojedinih poslovnih linija, uključujući po potrebi analizu mogućnosti kako i kada

kreditna institucija može, po uslovima iz plana, tražiti korišćenje instrumenata Centralne banke uz određivanje one imovine koja se može koristiti kao instrument obezbeđenja.

(5) Izuzetno od stava 2 ovog člana, kreditna institucija koja nije značajna kreditna institucije može prilikom izrade plana oporavka da izostavi neku od navedenih aktivnosti, sporazuma ili mjera, uz obavezu pružanja detaljnog obrazloženja za to izostavljanje.

(6) Opcije oporavka sadrže procjenu efekata svake pojedinačne opcije oporavka, odnosno:

- 1) procjenu efekata na finansijsko stanje i poslovanje, uz navođenje očekivanog efekta na solventnost, likvidnost, izvore finansiranja, profitabilnost i poslovanje kreditne institucije ili člana grupe za koju se izrađuje plan oporavka, a na koga svaka pojedinačna opcija oporavka ima efekat;
- 2) procjenu eksternog efekta i procjenu sistemskih posljedica uz navođenje očekivanog efekta na ključne funkcije kreditne institucije i članovi grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka i njihov učinak na akcionare, klijente, a naročito na male deponente, druge ugovorne i, po potrebi, na ostatak grupe;
- 3) pretpostavke vrednovanja i ostale pretpostavke potrebne za procjenu tač. 1 i 2 ovog stava, uključujući pretpostavku o utrživosti imovine ili ponašanju ostalih subjekata na finansijskom tržištu.

(7) Procjena efekata iz stava 6 ovog člana uključuje i detaljan opis postupaka određivanja vrijednosti i utrživosti osnovnih poslovnih linija, dijela poslovanja i imovine kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka.

(8) Opcije oporavka sadrže procjenu izvodljivosti svake pojedinačne opcije oporavka, odnosno uključuju:

- 1) procjenu rizika koji je povezan sa određenom opcijom oporavka, polazeći od iskustva u sprovođenju takve opcije oporavka ili sličnih mjera;
- 2) detaljnu analizu i opis značajnih prepreka za efikasno i blagovremeno sprovođenje plana i opis mogućnosti otklanjanja tih prepreka;
- 3) analizu mogućih prepreka za efikasno sprovođenje svake opcije oporavka koja proizilazi iz strukture grupe ili sporazuma u okviru grupe, uključujući analizu da li postoje značajne praktične ili pravne prepreke za brz prenos regulatornog kapitala ili za isplatu obaveza ili unovčenja imovine u okviru grupe (ukoliko se radi o planu oporavka za grupu) i opis načina na koji se te prepreke mogu otkloniti; i
- 4) procjenu načina obezbeđenja kontinuiteta poslovanja u slučaju sprovođenja svake pojedinačne opcije oporavka.

(9) Procjena kontinuiteta poslovanja iz stava 8 tačka 4 ovog člana obuhvata analizu internih aktivnosti (npr: informacionih sistema, ljudskih resursa, javnih nabavki) i pristupa kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka, tržišnoj infrastrukturi (kao što je pristup sistemu kliringa i naplate, pristup platnom sistemu) i za procjenu nepredviđenih operativnih događaja uzima u obzir:

- 1) sve sporazume i mjere koji su potrebni za održavanje stalnog pristupa infrastrukturi finansijskih tržišta;

- 2) sve sporazume i mjere koji su potrebni za održavanje nesmetanog funkcionisanja operativnih procesa kreditne institucije ili članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka, uključujući infrastrukturu i informacionu podršku;
- 3) potrebni i očekivani vremenski period za sprovođenje i efikasnost svake pojedinačne opcije oporavka; i
- 4) efikasnost opcija oporavka i adekvatnost indikatora u nizu scenarija ozbiljnog finansijskog poremećaja, u kojima se procjenjuje efekat svakog od tih scenarija na kreditnu instituciju ili člana grupe, a posebno na njihov kapital, likvidnost, profitabilnost, rizični profil i poslovanje, mogući efekat svake od opcija pojedinačno, sprovođenje opcija oporavka kao i prepreke i rok za njihovo sprovođenje.

(10) Procjenom kontinuiteta poslovanja utvrđuju se opcije oporavka kreditne institucije i članova grupe koji su obuhvaćeni planom oporavka, koje bi mogle biti primjerene u određenom scenariju, mogući učinak te opcije oporavka, njena izvodljivost, moguće prepreke za realizaciju i rok za njeno sprovođenje u uslovima ozbiljnog finansijskog poremećaja.

(11) Plan oporavka za grupu uključuje mehanizme kojima se obezbjeđuje koordinacija i dosljedna primjena mjera oporavka na nivou matičnog društva, na nivou zavisnih društava i po potrebi, na nivou značajnih filijala.

Plan komunikacije i objavljivanja

Član 19

(1) Plan komunikacije i objavljivanja iz člana 4 stav 1 tačka 4 ove odluke, uz detaljan opis na koji će način kreditna institucija da rješava moguće negativne reakcije tržišta, treba da sadrži:

- 1) plan interne komunikacije, naročito komunikacije sa zaposlenima, predstavnicima sindikata, radnim grupama i ostalim predstavnicima zaposlenih;
- 2) plan spoljne komunikacije, naročito komunikacije sa akcionarima i ostalim investitorima, Centralnom bankom, drugim ugovornim stranama, finansijskim tržištima, infrastrukturu finansijskih tržišta, deponentima i, ako je to potrebno, plan komunikacije sa javnošću; i
- 3) efikasne predloge za upravljanje mogućim negativnim reakcijama tržišta.

(2) Plan oporavka treba da sadrži i analizu načina sprovođenja plana komunikacije i objavljivanja za slučaj primjene jedne ili više mjera ili sporazuma iz plana oporavka.

(3) Planom komunikacije i objavljivanja treba da se predvide i posebne potrebe komunikacije koje su vezane za pojedinačne opcije oporavka.

Pripremne mjere

Član 20

(1) Plan oporavka treba da sadrži analizu pripremnih mjera koje je kreditna institucija, ili grupa za koju se izrađuje plan oporavka, sprovela, planira da sprovede ili je njihovo

sporođenje neophodno radi lakšeg sprovođenja ili poboljšanja efikasnosti primjene plana oporavka, naročito kod mjera koje zahtijevaju duži vremenski period ili veći broj radnji za njihovu primjenu ili kod kojih je bitna blagovremena primjena da bi mjera bila efikasna, kao što je slučaj povećanja regulatornog kapitala ili prodaje različitih oblika imovine.

(2) Planom oporavka treba da bude definisan vremenski period za sprovođenje pripremnih mjera iz stava 1 ovog člana.

(3) Pored pripremnih mjera iz stava 1 ovog člana, plan oporavka treba da sadrži i mjere za otklanjanje prepreka utvrđenih u planu oporavka, a koje su neophodne za efikasnu implementaciju mjera oporavka.

III. SCENARIJI U PLANU OPORAVKA ZA TESTIRANJE OTPORNOSTI NA STRES

Scenariji otpornosti na stres

Član 21

(1) Kreditna institucija je dužna da, uzimajući u obzir vrstu, obim i složenost poslova koje obavlja, izradi niz scenarija mogućeg ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa kako bi odredila razne hipotetičke događaje na kojima će zasnivati testiranje efikasnosti opcija oporavka kao i adekvatnost indikatora i njihovih nivoa utvrđenih planom oporavka.

(2) Značajna kreditna institucija dužna je da prilikom testiranja plana oporavka koristi najmanje jedan scenario za svaku od sljedećih vrsta događaja:

- 1) sistemski događaji na nivou cijelog sistema, odnosno događaji kod kojih postoji rizik ozbiljnih negativnih posljedica na finansijski sistem ili privredu;
- 2) događaji specifični za kreditnu instituciju, odnosno događaji kod kojih postoji rizik ozbiljnih negativnih posljedica za jednu instituciju, jednu grupu ili instituciju u okviru grupe; i
- 3) kombinacija događaja iz tač. 1 i 2 ovog stava, koji se događaju istovremeno i naizmjenično, odnosno interaktivno.

(3) Kreditna institucija koja nije značajna može da sprovodi testiranje otpornosti na stres primjenom jednog scenarija koji obuhvata nekoliko sistemskih događaja iz člana 24 ove odluke i nekoliko specifičnih događaja iz člana 25 ove odluke koji su karakteristični za tu kreditnu instituciju odnosno grupu za koju se izrađuje plan oporavka.

(4) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje sprovede testiranje otpornosti na stres svog plana oporavka, i da ga zajedno sa planom oporavka dostavi Centralnoj banci.

Zahtjevi u vezi sa scenarijima otpornosti na stres

Član 22

(1) Kreditna institucija je dužna da prilikom izrade scenarija otpornosti na stres iz člana 21 ove odluke vodi računa da ta scenarija ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- 1) scenario treba da se zasniva na događajima koji su najrelevantniji za kreditnu instituciju ili grupu, uzimajući u obzir njen model poslovanja i finansiranja, aktivnosti i strukturu, veličinu ili povezanost sa drugim subjektima finansijskog sistema ili finansijskim sistemom u cjelini, a naročito sve utvrđene ranjivosti i slabosti kreditne institucije ili grupe;
- 2) događaji koji su predviđeni u scenariju doveli bi do propasti kreditne institucije ili grupe ako mjere oporavka ne bi blagovremeno bile preduzete;
- 3) scenario se mora zasnivati na vanrednim ali mogućim događajima.

(2) Kreditna institucija je dužna da pri izradi svakog scenarija otpornosti na stres iz člana 21 ove odluke, u svrhu ispunjavanja zahtjeva iz stava 1 tačka 2 ovog člana, koristi događaje koji su dovoljno jakog intenziteta.

(3) Kreditna institucija je dužna da u svaki scenario otpornosti na stres, za koji je to moguće, uključi procjenu uticaja događaja iz stava 1 ovog člana na svaki od sljedećih aspekata poslovanja kreditne institucije ili grupe:

- 1) raspoloživi kapital;
- 2) raspoloživa likvidnost;
- 3) rizični profil;
- 4) profitabilnost;
- 5) poslovanje, uključujući platni promet i naplatu; i
- 6) reputaciju.

(4) Kreditna institucija je dužna da razmotri mogućnost primjene obrnutog testiranja otpornosti na stres (*eng: reverse stress testing*) prilikom razvijanja scenarija koji bi doveli do situacije da poslovni model kreditne institucije ili grupe nije održiv bez uspješne primjene mjera iz plana oporavka.

Broj scenarija otpornosti na stres

Član 23

(1) Kreditna institucija je dužna da broj scenarija otpornosti na stres prilagodi vrsti, obimu i složenosti poslova koje ona, odnosno grupa za koju se izrađuje plan oporavka obavlja, kao i povezanostima sa drugim institucijama i finansijskim sistemom u cjelini i svojim modelima finansiranja.

(2) Značajna kreditna institucija je, u skladu sa članom 21 stav 2 ove odluke, dužna da primijeni više od tri stresna scenarija.

(3) Raspon scenarija otpornosti na stres kod značajnih kreditnih institucija mora da obuhvata i sporo-razvijajuće i brzo-razvijajuće nepovoljne događaje.

Scenario koji obuhvata događaje na nivou sistema

Član 24

(1) Značajna kreditna institucija je dužna je da pri izradi scenarija otpornosti na stres koji se zasnivaju na događajima na nivou cijelog sistema, uzme u obzir uticaj najmanje sljedećih događaja:

- 1) propadanje značajnih ugovornih strana koje utiču na finansijsku stabilnost cijelog sistema;
- 2) smanjenje raspoložive likvidnosti na međubankarskom tržištu;
- 3) povećani rizik zemlje i odliv kapitala iz države koja je značajna za poslovanje kreditne institucije ili grupe;
- 4) nepovoljna kretanja cijena nepokretnosti i drugih oblika imovine na jednom ili više relevantnih tržišta; i
- 5) makroekonomske krize.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može ocijeniti, nakon sprovedene detaljne analize, da određeni događaj iz stava 1 ovog člana nije relevantan za tu kreditnu instituciju, što je dužna da detaljno obrazloži u planu oporavka.

Scenariji specifični za kreditnu instituciju

Član 25

(1) Značajna kreditna institucija je dužna da pri izradi scenarija otpornosti na stres zasnovanih na događajima koji su specifični za kreditnu instituciju ili grupu, uzme u obzir uticaj najmanje sljedećih događaja:

- 1) propadanje značajnih ugovornih strana;
- 2) narušavanje ugleda kreditne institucije ili grupe;
- 3) značajni odliv likvidnosti;
- 4) nepovoljna kretanja cijena nepokretnosti i drugih oblika imovine kojima je kreditna institucija ili grupa pretežno izložena na jednom ili više relevantnih tržišta;
- 5) značajni gubitak po kreditima; i
- 6) značajni gubitak po osnovu operativnog rizika.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može, nakon sprovedene detaljne analize, da ocijeni da određeni događaj iz stava 1 ovog člana nije relevantan za tu kreditnu instituciju, što je dužna da detaljno obrazloži u planu oporavka.

IV. OBIM PRIMJENE I IZRADA PLANA OPORAVKA

Obim primjene plana oporavka

Član 26

(1) Značajna kreditna institucija dužna je da primjenjuje sve odredbe ove odluke u njihovom punom obimu.

(2) Kreditna institucija koja nije značajna može da smanji broj scenarija otpornosti na stres u skladu sa članom 21 stav 3 ove odluke, smanji broj događaja prilikom izrade scenarija u skladu sa čl. 21 do 25 ove odluke i smanji zahtjev iz člana 27 stav 3 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, Centralna banka može rješenjem naložiti kreditnoj instituciji koja nije značajna primjenu ove odluke u proširenom ili u punom obimu.

Izrada, donošenje i revizija plana oporavka

Član 27

(1) Plan oporavka procjenjuje i donosi upravni odbor kreditne institucije, uz prethodnu saglasnost nadzornog odbora.

(2) Značajna kreditna institucija dužna je da obezbijedi da lica zadužena za izradu plana oporavka nijesu istovremeno i lica zadužena za sprovođenje testiranja otpornosti planova oporavka na stres.

(3) Kontrola rizika u kreditnoj instituciji ima funkcije da:

- 1) koordinira izradu plana oporavka;
- 2) prati indikatore i izvještava upravni odbor o vrijednostima odabranih indikatora;
- 3) izrađuje scenarija i sprovodi testiranje otpornosti planova oporavka na stres; i
- 4) izvještava upravni odbor o postupku izrade, potrebi ažuriranja i sprovođenju plana oporavka, kao i rezultatima testiranja otpornosti planova oporavka na stres.

(4) Interna revizija kreditne institucije je dužna da sprovede ocjenu plana oporavka, primjenu i efikasnost postupka izrade, donošenja i praćenja izvršenja plana oporavka.

(5) Kreditna institucija ne može u potpunosti da eksternalizuje izradu plana oporavka.

V. DOSTAVLJANJE PLANOVA OPORAVKA CENTRALNOJ BANCII

Dostavljanje plana oporavka

Član 28

(1) Kreditna institucija dužna je da jednom godišnje ažurira postojeći plan oporavka ili, po potrebi, izradi novi plan oporavka i dostavi ga Centralnoj bancii najkasnije do 31. decembra tekuće godine.

(2) Kreditna institucija je dužna da ažurira plan oporavka i nakon svake bitne promjene, i da ga bez odlaganja dostavi Centralnoj bancii.

(3) Uz plan oporavka koji se dostavlja Centralnoj banci kreditna institucija prilaže odluku upravnog odbora o donošenju, odnosno ažuriranju, plana oporavka zajedno sa potpunim obrascima iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ove odluke.

VI. IZMJENA SADRŽINE PLANA OPORAVKA

Obaveza izmjene plana oporavka

Član 29

Kreditna institucija je dužna da izmijeni sadržinu plana oporavka kada Centralna banka, nakon procjene da postoje značajni nedostaci u planu oporavka ili značajne prepreke za njegovo sprovođenje, u skladu sa članom 128 stav 1 Zakona naloži kreditnoj instituciji da Centralnoj banci dostavi izmijenjeni plan oporavka.

Procjenu iz stava 1 ovog člana Centralna banka vrši u skladu sa čl. 30 do 35 ove odluke.

Potpunost planova oporavka

Član 30

Centralna banka procjenjuje u kojoj mjeri su planom oporavka kreditne institucije ispunjeni zahtjevi iz čl. 125 do 130 Zakona i preispituje potpunost plana ocjenjujući:

- 1) da li su planom oporavka obuhvaćene sve informacije iz člana 125 stav 2 Zakona, na način kako je bliže uređeno ovom odlukom;
- 2) da li plan oporavka sadrži ažurirane informacije u pogledu svih bitnih promjena kreditne institucije, odnosno člana grupe, a posebno promjena u njihovoj pravnoj ili organizacionoj strukturi, njihovoj poslovnoj ili finansijskoj situaciji od posljednjeg podnošenja plana, u skladu sa članom 126 stav 1 Zakona;
- 3) ako je primjenjivo, da li je u plan oporavka uključena analiza kako i kada kreditna institucija, odnosno član grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, mogu u okolnostima koje su predviđene tim planom da traže korišćenje instrumenata Centralne banke i da li je u planu određena imovina za koju bi se očekivalo da bude prihvatljiva kao kolateral;
- 4) da li je u planu oporavka na odgovarajući način uzet u obzir niz scenarija ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa koji je relevantan za kreditnu instituciju, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom, u skladu sa čl. 21 do 25 ove odluke;
- 5) da li plan oporavka sadrži odgovarajući okvir indikatora za utvrđivanje nivoa za preduzimanje odgovarajućih aktivnosti predviđenih planom, u skladu sa čl. 6 do 14 ove odluke;
- 6) da li su informacije iz tač. 1 do 5 ovog stava dostavljene za grupu u cjelini;
- 7) da li, ako je primjenjivo, plan oporavka uključuje aranžmane za finansijsku podršku u okviru grupe koji su doneseni na osnovu sporazuma o finansijskoj podršci u okviru grupe u skladu sa čl. 182 do 202 Zakona;

- 8) da li je u planu oporavka za svaki scenario ozbiljnog makroekonomskog i finansijskog stresa koji je sadržan u planu u skladu sa članom 24 ove odluke utvrđeno da:
- postoje prepreke u sprovođenju mjera za oporavak u okviru grupe, uključujući i na nivou pojedinačnih članova grupe koji su obuhvaćeni planom;
 - postoje značajne praktične ili pravne prepreke za brz prenos regulatornog kapitala ili otplatu obaveza ili imovine u okviru grupe.

Kvalitet planova oporavka

Član 31

Pri procjeni ispunjenosti zahtjeva i kriterijuma utvrđenih Zakonom i odredbama ove odluke, ako je primjenjivo, Centralna banka preispituje kvalitet plana oporavka i procjenjuje:

- 1) da li je plan oporavka jasan, odnosno da li:
 - je sam po sebi razumljiv i jasan;
 - su definicije i opisi jasni i dosljedni u cijelom planu;
 - su pretpostavke i vrednovanja navedena u planu adekvatno objašnjeni;
 - upućivanja na dokumenta koja nijesu sadržana u planu oporavka i prilozi dopunjavaju plan oporavka tako da se njima bitno doprinosi utvrđivanju opcija oporavka za održavanje ili obnovu finansijske snage i održivosti kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka;
- 2) da li su informacije sadržane u planu oporavka relevantne, odnosno da li su te informacije usmjerene na utvrđivanje mogućnosti održavanja ili obnove finansijske snage i održivosti kreditne institucije ili grupe;
- 3) da li je plan oporavka sveobuhvatan, odnosno da li, uzimajući naročito u obzir prirodu poslovanja kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, i njihovu veličinu i međusobnu povezanost sa drugim institucijama, grupama i finansijskim sistemom u cjelini, ispunjava sljedeće uslove:
 - u planu je naveden dovoljan nivo pojedinosti u pogledu informacija koje je potrebno uključiti u planove oporavka u skladu sa odredbama Zakona;
 - plan sadrži odgovarajući raspon opcija oporavka i indikatora, u skladu sa čl. 6 do 12 ove odluke;
- 4) da li postoji interna usklađenost plana oporavka, i pojedinačnog plana i plana oporavka za grupu, odnosno da, u slučaju kada Centralna banka zahtijeva da pojedini zavisni članovi grupe na pojedinačnoj osnovi pripreme plan oporavka, postoji na individualnoj osnovi usklađenost tih planova i plana oporavka grupe.

Sprovođenje aranžmana predloženih u planovima oporavka

Član 32

(1) Pri procjeni obima u kojem se planom oporavka ispunjava uslov iz člana 127 stav 1 tačka 1 Zakona, Centralna banka provjerava:

- 1) nivo uključenosti i usklađenosti plana oporavka sa opštim korporativnim procedurama upravljanja i internim procesima kreditne institucije, odnosno člana grupe na koji se plan oporavka primjenjuje, i njihovim okvirom upravljanja rizicima;

- 2) da li plan oporavka sadrži dovoljan broj vjerodostojnih i održivih opcija oporavka na osnovu kojih je vjerovatno da bi se kreditna institucija ili grupa mogla brzo i efikasno suočiti sa različitim scenarijima finasijskog stresa;
- 3) da li su u okviru opcija oporavka uključenih u plan oporavka utvrđene mjere kojima se efikasno rješavaju scenariji ozbiljnog makroekonomskog i finasijskog stresa iz člana 125 stav 6 Zakona;
- 4) da li je vremenski raspored sprovođenja opcija realan i da li je uzet u obzir u procedurama koje su propisane radi obezbjeđivanja sprovođenja mjera oporavka;
- 5) nivo pripremljenosti kreditne institucije ili grupe za ispravljanje situacije finasijskog stresa, kako je određeno u okviru procjene toga da li su pripremljene mjere utvrđene na odgovarajući način i, ako je primjenjivo, da li su te mjere sprovedene ili da li je pripremljen plan za njihovo sprovođenje;
- 6) adekvatnost niza scenarija ozbiljnog makroekonomskog i finasijskog stresa na kojima je plan ispitan;
- 7) adekvatnost postupaka za testiranje plana na scenarije iz tačke 6 ovog stava i mjeru u kojoj je analiza opcija oporavka i indikatora u svakom scenariju provjerena tim testiranjem;
- 8) da li su pretpostavke i vrednovanja navedeni u planu oporavka i svakoj opciji oporavka realne i vjerodostojne.

(2) Vjerodostojnost svake opcije oporavka iz stava 1 tačka 2 ovog člana procjenjuje se uzimajući u obzir:

- 1) mjeru u kojoj je sprovođenje opcije pod kontrolom kreditne institucije ili grupe i mjeru u kojoj bi se kreditna institucija oslanjala na postupanje trećih strana;
- 2) da li plan oporavka uključuje dovoljno širok raspon opcija oporavka i primjerenih indikatora, uslova i postupaka kojima se obezbjeđuje blagovremeno sprovođenje tih opcija;
- 3) mjeru u kojoj su u planu razmotreni razumno predvidljivi efekti sprovođenja predložene opcije oporavka na kreditnu instituciju ili grupu;
- 4) da li bi se planom oporavka i naročito opcijama oporavka vjerovatno zadržala održivost kreditne institucije ili grupe i obnovilo njeno finasijsko zdravlje;
- 5) ako je primjenjivo, mjeru u kojoj su kreditna institucija ili grupa, ili konkurenti sličnog značaja, upravljali ranijim događajem finasijskog poremećaja, čije su karakteristike slične scenariju koji se razmatra primjenom opisanih opcija oporavka, a naročito u pogledu blagovremenog sprovođenja opcija oporavka i, u slučaju plana oporavka grupe, koordinacije opcija oporavka u okviru grupe.

Procjena opcija oporavka

Član 33

Prilikom procjene obima, u kojem se planom oporavka ispunjava uslov iz člana 127 stav 1 tačka 2 Zakona, Centralna banka provjerava:

- 1) vjerovatnoću da se plan oporavka i pojedinačne opcije oporavka mogu blagovremeno i efikasno sprovesti, čak i u situacijama ozbiljnog makroekonomskog ili finasijskog stresa;

- 2) vjerojatnoću da se plan oporavka i konkretne opcije oporavka mogu sprovesti u mjeri u kojoj se njihovi ciljevi mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti bez ikakvog znatnog štetnog efekta na finansijski sistem;
- 3) da li se rasponom opcija oporavka dovoljno smanjuje mogućnost nastanka prepreka za sprovođenje tih opcija oporavka ili mogućnost nastanka štetnih efekata na sistem zbog mjera oporavka drugih kreditnih institucija ili grupa koje se preduzimaju istovremeno;
- 4) obim u kojem opcije oporavka mogu da budu u suprotnosti sa opcijama oporavka kreditnih institucija ili grupa koje imaju slične ranjivosti, na primjer zbog njihovih sličnih poslovnih modela, strategija ili obima poslovanja kada bi se opcije sprovođile istovremeno;
- 5) obim u kojem će istovremeno sprovođenje opcija oporavka nekoliko kreditnih institucija ili grupa vjerojatno negativno uticati na efekat i izvodljivost tih opcija.

Procjena posebnih zahtjeva za planove oporavka grupe

Član 34

Prilikom procjene obima u kom su planom oporavka grupe ispunjeni zahtjevi iz čl.129 stav 2 i 130 stav 2 Zakona, Centralna banka provjerava sljedeće:

- 1) mjeru u kojoj se planom oporavka grupe može stabilizovati grupa u cjelini i bilo koji član grupe, a posebno uzimajući u obzir:
 - dostupnost opcija oporavka na nivou grupe radi obnove, po potrebi, finansijskog položaja zavisnih društava, bez remećenja finansijskog zdravlja grupe;
 - da li bi, nakon sprovođenja određene opcije oporavka, grupa kao cjelina i bilo koji član grupe za koje je u okviru te opcije oporavka planiran nastavak poslovanja, i dalje imale održiv poslovni model;
 - mjeru u kojoj se aranžmanima koji su uključeni u plan oporavka obezbjeđuje koordinacija i usklađenost mjera koje se preduzimaju na nivou matičnog društva ili kreditne institucije koja podliježe konsolidovanoj superviziji u skladu sa Zakonom, odnosno na nivou pojedinačne kreditne institucije, s tim što se posebno preispituje mjera u kojoj su u postupcima upravljanja koji su uključeni u plan oporavka grupe uzeti u obzir upravljačka struktura pojedinačnih zavisnih društava i sva relevantna pravna ograničenja;
- 2) mjeru u kojoj su planom oporavka grupe predviđena rješenja za otklanjanje prepreka sprovođenja mjera oporavka u okviru grupe koje su utvrđene u odnosu na scenarije iz člana 125 stav 6 Zakona, i ako se prepreke ne mogu otkloniti, mjeru u kojoj bi se alternativnim mjerama oporavka mogli ostvariti isti ciljevi;
- 3) mjeru u kojoj su planom oporavka grupe predviđena rješenja za otklanjanje svih utvrđenih znatnih praktičnih i pravnih prepreka za brzi prenos regulatornog kapitala ili otplatu obaveza ili imovine u okviru grupe, i ako se prepreke ne mogu ukloniti, mjeru u kojoj bi se alternativnim mjerama oporavka mogli ostvariti isti ciljevi.

Priroda poslovanja subjekata koji se procjenjuju

Član 35

Pri procjeni ukupne vjerodostojnosti plana oporavka u skladu sa čl. 31, 32 i 33 ove odluke, Centralna banka uzima u obzir prirodu poslovanja kreditne institucije, odnosno člana grupe koji je obuhvaćen planom oporavka, njihovu veličinu i međusobnu povezanost sa drugim kreditnim institucijama i grupama i finansijskim sistemom u cjelini.

VII. ZAVRŠNA ODREDBA

Član 36

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucija („Službeni list CG“, broj 72/19).

SAVJET CENTRALNE BANKE CRNE GORE

O.br. 0101-7725-6/2020

Podgorica, 28. decembar 2020. god.

**PREDSJEDAVALAČI
G U V E R N E R,**

dr Radoje Žugić, s.r.

INDIKATORI PLANA OPORAVKA

Tabela 1: KATEGORIJE INDIKATORA PLANA OPORAVKA

* Prve četiri kategorije su obavezne, dok se posljednje dvije mogu isključiti ako kreditna institucija obrazloži da nijesu za nju adekvatne
Obavezne kategorije indikatora
1. Indikatori kapitala - kojima se identifikuje svako značajno sadašnje i vjerovatno buduće pogoršanje nivoa i kvaliteta kapitala kreditne institucije, uključujući pogoršanje stope redovnog osnovnog i ukupnog kapitala kao i obima finansijskog leveridža.
2. Indikatori likvidnosti – kojima se obezbjeđuje se da kreditna institucija ima adekvatan pristup izvorima finansiranja za nepredviđene događaje, uključujući moguće izvore likvidnosti, procjenu raspoloživih kolaterala i procjenu mogućnosti prenosa likvidnosti između članova grupe i poslovanja, u cilju obezbjeđenja kontinuiteta poslovanja i ispunjavnja obaveza u trenutku njihovog dospjeća.
3. Indikatori profitabilnosti – koji obuhvataju sve aspekte u vezi sa prihodom kreditne institucije koji bi mogli dovesti do naglog pogoršanja njenog finansijskog položaja zbog smanjenja zadržane dobiti (ili gubitaka) što utiče na regulatorni kapital institucije.
4. Indikatori rizičnosti – kojima se vrši praćenje i mjerenje kvaliteta aktive kreditne institucije.
Kategorije indikatora koje nijesu obavezne
5. Tržišni indikatori – kojima se utvrđuju očekivanja subjekata na tržištu da će doći do pogoršanja finansijskog stanja kreditne institucije, što može dovesti do poremećaja u finansiranju tržišta kapitala.
6. Makroekonomski indikatori – kojima se identifikuje pogoršanje uslova u kojima kreditna institucija posluje, odnosno koncentraciju izloženosti ili izvora finansiranja.

Tabela 2: INDIKATORI PLANA OPORAVKA¹

Naziv indikatora	Nivo ranog upozorenja	Nivo pokretanja opcija plana oporavka*
1. Indikatori kapitala		
a) koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala**		
b) koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala		
c) nivo finansijskog leveridža		
2) Indikatori likvidnosti		
a) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 30 dana u EUR		
b) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 30 dana u svim ostalim konvertabilnim valutama, ukupno		
c) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 7 dana u EUR		
d) minimalni koeficijent likvidnosti (MKL) do 7 dana u svim ostalim konvertabilnim valutama		
e) koeficijent likvidnosne pokrivenosti (LCR) u svim valutama ukupno		
f) koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR)		
g) nalaganje posebnih zahtjeva za likvidnost***		
h) trošak finansiranja na međubankarskom tržištu		
3. Indikatori profitabilnosti		
a) povrat na aktivu (ROA)		
b) povrat na kapital (ROE)		
c) sa aspekta operativnog rizika mogućnost ostvarivanja značajnih gubitaka		
4. Indikatori rizičnosti		
a) godišnja stopa rasta učešća loših plasmana		
b) pokrivenost loših plasmana ispravkama vrijednosti		
c) rezervacije za potencijalne kreditne gubitke		
5. Tržišni indikatori		
a) kreditnog rejtinga (negativan kreditni rejting ili smanjenje kreditnog rejtinga)		
b) kreditni raspon na osnovu statusa neispunjavanja obaveza po osnovu ugovora o kreditnom svopu neispunjavanja obaveze(CDS)		
c) promjena u cijeni akcija		
6. Makroekonomski indikatori		
a) promjena BDP		
b) CDS koji emituju države		

* Ukoliko je kreditna institucija odredila više nivoa za različite opcije, upisuje se nivo na kojem se pokreće prva opcija.

** Ukoliko je kreditna institucija obrazložila zašto ne primjenjuje ovaj indikator, u kolonu „Nivo pokretanja opcija plana oporavka“ upisuje „N/A – nije primjenljivo“.

*** Upisuju samo kreditne institucije kojima je na osnovu člana 280 Zakona o kreditnim institucijama (Sl. list CG br: 72/19) naloženi posebni zahtjevi za likvidnost.

**** Kreditna institucija dodaje redove za dodatne indikatore plana oporavka koje je utvrdila, a koji nisu navedeni u tabeli.

¹ Za svaki indikator kreditna institucija može da obrazloži da joj nije adekvatan, u tom slučaju je potrebno da ga zamijeni drugim indikatorom koji je adekvatniji za kreditnu instituciju.

Tabela 3: PRIMJER DODATNIH INDIKATORA PLANA OPORAVKA

Dodatni indikatori plana oporavka
1. Indikatori/ pokazatelji kapitala
a) Akumulirana dobit i rezerve / Ukupni vlasnički kapital
b) Negativni podaci o finansijskom položaju značajnih drugih ugovornih strana
2. Indikatori likvidnosti
a) Koncentracija likvidnosti i izvora finansiranja
b) Trošak ukupnog finansiranja (finansiranje stanovništva i na međubankarskom tržištu)
c) Prosječni rok dospijeca finansiranja na međubankarskom tržištu
d) Ročna neusklađenost po ugovorima
e) Dostupna neopterećena imovina
3. Indikatori profitabilnosti
a) Obim prihoda i troškova (Operativni prihodi/ Operativni troškovi)
b) Neto marža kamate
4. Indikatori kvaliteta imovine
a) Nekvalitetni plasmani umanjeni za ispravke vrijednosti/vlasnički kapital
b) Ukupni plasmani/ bruto loši plasmani
c) Stopa pogoršanja finansijske imovine
d) Loši plasmani prema značajnoj geografskoj ili sektorskoj koncentraciji
e) Ukupne izloženosti / Restrukturirana izloženost
5. Tržišni indikatori
a) Raspon cijena / knjigovodstvena vrijednost
b) Reputaciona prijetnja instituciji ili značajna šteta za reputaciju
6. Makroekonomski indikatori
a) Kreditni rejting sa negativnom ocjenom ili umanjenje kreditnog rejtinga država
b) Stopa nezaposlenosti

OBRASCI KOJI SE DOSTAVLJAJU CENTRALNOJ BANCII UZ PLAN OPORAVKA

OBRAZAC 1: KLJUČNE FUNKCIJE

Ključne funkcije	Da li postoji uticaj prekida pružanja te usluge na treće strane i finansijski sistem u cjelini?	Da li je tržište predmetne usluge koncentrisano?	Postoji li mogućnost da pružanje predmetne usluge na adekvatan način preuzme drugi pružalac usluga?	Da li je funkcija ključna?	Ključne usluge za pružanje ključnih funkcija

OBRAZAC 2: OSNOVNE/ZNAČAJNE POSLOVNE LINIJE

Osnovne/Značajne poslovne linije	Obrazloženje zbog čega se značajna/osnovna poslovna linija smatra značajnom

OBRAZAC 3: OPCIJE OPORAVKA

Naziv opcije	Oblasti mjera						Da li se primjenjuje u fazi rane intervencije
	Kapital	Likvidnost	Finansijski leveridž	Upravljanje rizicima	Restrukturiranje obaveza	Ostalo	

OBRAZAC 4: SCENARIJI

Naziv scenarija	Vrste scenarija			Brzo- /sporo - razvijajuć i događaji	Stresovi i njihovi parametri	Primjena obrnuto testiranja otpornosti na stres	Nivo indikatora nakon primijenjenog stresa	Mjere koje su primjenjive u scenariju	Nivo indikatora nakon primjenjene mjere
	Specifični	Sistemske	Kombinovani						